

## Nr 13.

Ankom till riksdagens kansli den 26 februari 1926 kl. 1 e. m.

### *Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 6 kap. 4 § strafflagen.*

Genom en den 30 oktober 1925 dagtecknad, till lagutskott hänvisad proposition, nr 4, vilken behandlats av första lagutskottet, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagda utdrag av i statsrådet och lagrådet förda protokoll, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

## Lag

### om ändrad lydelse av 6 kap. 4 § strafflagen.

Härigenom förordnas, att 6 kap. 4 § strafflagen skall erhålla följande ändrade lydelse:

#### 4 §.

Kommer någon, som jämlikt stadgande i lag äger rätt till underhåll av den, som blivit dödad, att genom dennes frånfalle sakna erforderligt underhåll; då skall honom, efter ty, med avseende å såväl den brottsliges tillgångar som andra omständigheter, skäligt prövas, tilläggas skadestånd; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.

---

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1926.

---

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågavarande förslag, får utskottet, i den mån redogörelse därför ej lämnas här nedan, hänvisa till propositionen jämte därvid fogade protokollsutdrag.

Förslaget har föranletts av riksdagens skrivelse den 4 mars 1913 (nr 21) ävensom av en utav riksdagens justitieombudsman den 25 februari 1924 i ämnet avlåten framställning.

*Gällande rätt.*

I 6 kap. 4 § strafflagen i dess nuvarande lydelse stadgas: »Komma make, barn eller adoptivbarn efter den, som dödad blivit, att genom hans frånfalle sakna nödigt underhåll; då skall dem, efter ty, med avseende å såväl den brottsliges tillgångar som andra omständigheter, skäligen prövas, tilläggas såsom skadestånd vad för dem tarvas till dess de sig eljest försörja kunna; och må det skadestånd, efter omständigheterna, sättas att utgå på en gång eller å särskilda tider.» Berättigade till skadestånd äro sålunda nu allenast make, barn och adoptivbarn. Skadeståndets storlek är i princip bestämd till vad för de skadeståndsberättigade tarvas, till dess de sig eljest försörja kunna.

*Propositionens innebörd.*

Propositionen avser att utvidga de skadeståndsberättigades krets till att omfatta envar, som jämlikt stadgande i lag ägt rätt till underhåll av den avlidne. Därjämte åsyftas, beträffande skadeståndsplikten, att giva lagrummet en avfattning, varigenom beredes möjlighet till en beräkning av skadeståndets belopp, bättre motsvarande den verkliga lidna förlusten.

*Vilka personer böra erhålla skadestånd?*

1913 års riksdag.

Vidkommande först frågan, vilka personer, som böra tillerkännas ersättning för mistat underhåll, får utskottet erinra, att riksdagen i sin skrivelse den 4 mars 1913 anhöll om sådan ändring av 6 kap. 4 § strafflagen, att där medgiven skadeståndsrätt måtte tillkomma jämväl den dödades föräldrar. Riksdagen framhöll, att i händelse av en sådan utvidgning av skadeståndsrätten denna skulle komma att omfatta alla de fall, där försörjningsplikt inom familjen enligt lag föreläge.

*Justitieombudsmannen 1924.*

Justitieombudsmannen uttalade i sin förut omförmälda framställning, att den privaträttsliga underhållsskyldigheten inom familjen syntes böra läggas såsom norm för en utvidgad rätt till skadestånd i nu förevarande fall. Att hänsyn i detta sammanhang skulle tagas till en underhållsskyldighet, som icke fölle inom familjerättens område, syntes icke böra sättas i fråga. Enligt justitieombudsmannens mening skulle sålunda skadeståndsrätt under givna förutsättningar förefinnas — utom för make, barn, adoptivbarn, föräldrar och adoptant — jämväl för makes barn i tidigare gifte eller utom äktenskap eller adoptivbarn samt för den, med vilken den döde förut varit gift eller utom äktenskap avlat barn.

*Departementschefen vid remissen till lagrådet.*

Departementschefen har funnit sig kunna i huvudsak instämma med justitieombudsmannen. Emellertid har departementschefen föreslagit en utvidgning av skadeståndsrätten så, att gammalt tjänstehjon, som enligt 7 § legostadgan äger rätt till försörjning av sin husbonde, bleve berättigad till skadestånd i händelse av husbondens dödande. Då det nu omnämnda fallet skulle vara det enda, där utanför familjerättens område en legal underhållsplikt i egentlig mening av privaträttslig natur funnes stadgad, skulle skadeståndsanspråk för underhållsberättigad komma att föreligga, så snart den avlidnes skyldighet att utgiva underhåll haft sin grund i lagstadgande.

*Lagrådet.*

Vid granskning av förslaget yttrade lagrådet efter att hava omnämnt,

att alla fall av lagstadgad privaträttslig underhållsskyldighet skulle vara tillgodosedda såsom inbegripna under paragrafens föreslagna avfattning:

Däremot avser ej förslaget att utsträcka skadeståndsplikten till andra fall, då någon njuvit underhåll av den dödade och genom dennes död går miste härom, vare sig nu detta underhåll berott på godvilligt åtagande, som måhända fått sitt uttryck endast i faktiskt lämnad försörjning, eller utgått enligt avtal mot ett kanske redan en gång för alla till den dödade erlagt vederlag. Det vill emellertid synas, som om i fall, varom nu talats, understundom lika starka billighetsskäl skulle kunna åberopas för att tillförsäkra den, vilken genom dödsfallet förlorat sin försörjare, gottgörelse av den ansvarsskyldige som i vissa fall av legal underhållsplikt. Att utom make och barn, som redan nu intaga en särställning i detta hänseende, även föräldrar, då de äro beroende av underhåll från sitt barns sida, uttryckligen tillerkännes rätt till skadestånd av den för dödsfallet ansvarige, synes för visso vara särskilt påkallat, men övriga jämlikt lag underhållsberättigade personer — den dödades makes barn, hans förutvarande make, moder till hans barn utom äktenskap samt gammalt tjänstehjon — synas i detta hänseende komma först i andra rummet och intaga en ställning mera jämförlig med deras, som grunda sitt anspråk på avtal med den dödade eller annat dylikt rättsförhållande.

Det synes fördenskull med skäl kunna ifrågasättas, om ej inom ett lagstiftningsområde, vilket såsom förevarande icke förut är fullständigt reglerat genom allmänt avfattade bestämmelser, man, hellre än att å en viss punkt söka uppställa sådana, borde för närvarande inskränka sig till att medelst komplettering av äldre kasuistiska stadganden söka vinna den ändring, som särskilt framstår såsom önskvärd.

Lagrådet hemställde, att förevarande paragraf måtte för närvarande undergå ändring allenast så till vida, att såsom skadeståndsberättigade enligt 6 kap. 4 § strafflagen upptagas — förutom i lagrummet nu omförmälda make, barn och adoptivbarn efter den dödade — jämväl hans föräldrar och, såsom en konsekvens härav, adoptant.

I anledning av vad lagrådet sålunda erinrat anförde departementschefen följande:

Att den svenska rättens allmänna skadeståndsbestämmelser utmärkas av ofullständighet i mer än ett hänseende lärer vara ovedersägligt. Utsikterna för genomförande av en efter nutida förhållanden ombildad och utvidgad lagstiftning på detta viktiga och omfattande rättsområde kunna emellertid för närvarande svårligen bedömas. Otvivelaktigt är dock, att för en måhända avsevärd tid framåt behovet av ändrade bestämmelser inom skadeståndsrätten icke kan tillgodoses på annat sätt än genom partiell reformering av den gällande lagstiftningen. I detta läge synes det icke tillrådligt att till den ovissa tid, då en mera systematisk lagstiftning kan komma till stånd, undanskjuta sådana mindre ingripande spörsmål, vilka kunna lösas oberoende av ett dylikt större sammanhang. Till dessa torde kunna hänföras den utvidgning av de skadeståndsberättigades krets, vilken angivits i det till lagrådet remitterade förslaget. Att i denna krets böra upptagas den dödades föräldrar, synes icke vara föremål för meningskiljaktighet. Mot skadeståndsrättens utsträckande till övriga personer, vilka enligt stadgande i lag varit berättigade till underhåll av den dödade, har icke framställts annan invändning än att jämte dem vissa andra per-

Departementschefen vid avlåtande av propositionen.

soner skulle kunna äga ett lika välgrundat anspråk på lagstiftningens stöd. Riktigheten av att med hänsyn till en utvidgning av skadeståndsrätten jämställa de legalt underhållsberättigade med dem, som enligt avtal eller annan rättsgrund åtnjutit underhåll, synes dock kunna ifrågasättas. Att beträffande de senare lika ömmande omständigheter kunna vara för handen i särskilda fall, är visserligen obestridligt, men såsom bestämmande för en allmän regel måste enligt min uppfattning den förra gruppen äga företräde. I varje fall torde en lagändring i enlighet med det remitterade förslaget närmare ansluta sig till den gällande rätten och knappast kunna anses innefatta ett föregripande på denna punkt av en allmän revision av skadeståndslagstiftningen.

Utskottet.

Utskottet anser för sin del de av departementschefen anförda skälen för bestämningen av de skadeståndsberättigades krets på sätt i propositionen föreslagits välgrundade. Såsom departementschefen anför, torde det dröja en avsevärd tid, innan en reformerad skadeståndslagstiftning kan väntas bli genomförd. Vid sådant förhållande synes den av departementschefen intagna ståndpunkten att redan nu i den utsträckning som skett tillmötesgå kravet å utvidgad skadeståndsrätt vara befogad. Någon olägenhet härav med hänsyn till en blivande lagstiftning å området torde ej behöva befaras uppkomma.

Beräkningen  
av skadeståndsbeloppet.

Justitieombudsmannen  
1924.

Vad härefter angår förslaget till den del det avser att bereda möjlighet till en rättvisare beräkning av skadeståndets belopp, framhöll justitieombudsmannen som syntes anse skadeståndet i gällande rätt vara inskränkt till allenast nödortfigt underhåll att då den familjerättsliga underhållsskyldigheten, sådan den utformats i giftermålsbalken och barnalagarna, sträckte sig betydligt längre än till det nödortfiga behovet, nämligen till vad som med hänsyn till angivna förhållanden kunde finnas tillbörligt eller skäligt, man icke syntes böra stanna vid att fortfarande sammankoppla den ifrågavarande skadeståndsrätten med det nödortfiga behovet. Det i 6 kap. 4 § strafflagen förekommande uttrycket »nödigt underhåll» torde därför enligt justitieombudsmannens mening böra underkastas en sådan ändring, att därav framginge, att det vore fråga om sådant underhåll, som efterlevande enligt familjerättsliga regler ägt åtnjuta av den döde.

Departementschefen.

Departementschefen förklarade sig vid remissen till lagrådet dela justitieombudsmannens uppfattning därom att vad i skadestånd finge utdömas ej borde, såsom av den nuvarande ordalydelsen i 6 kap. 4 § strafflagen syntes följa, vara begränsat till vad som erfordrades för nödortfigt bärgning. En lagändring i denna riktning syntes icke böra möta betänklighet, då det med fog torde kunna sättas i fråga, huruvida i själva verket enligt gällande rätt en fullt så snäv gräns kunde anses vara dragen i detta hänseende.

Lagrådet.

Lagrådet anförde bland annat: Det kunde, såsom ock departementschefen framhölle, med fog sättas i fråga, om i själva verket enligt gällande rätt en så snäv gräns kunde anses vara dragen i detta hänseende som stundom gjorts gällande, eller att skadeståndsplikten ej skulle överstiga det mått av nödortfigt försörjning,

som enligt fattigvårdslagstiftningen tillkomme behövande. De uttryck i nuvarande lagtexten, som skulle giva stöd för en dylik sträng tolkning, torde vara orden »sakna nödigt underhåll» och »vad för dem tarvas till dess de sig eljest försörja kunna». Men åt dessa uttryck syntes ingalunda behöva givas sådan innebörd. Ordet »nödigt» torde i detta sammanhang snarare böra anses liktydigt med »erforderligt» än med »nödtorftigt». Den obenägenhet, som tilläventyrs i praxis gjort sig gällande att tillerkänna efterlevande såsom skadestånd ett för dem tillräckligt stort underhåll, torde heller icke i allmänhet hava sin grund i en tolkning av lagrummet, som ansetts härför lägga hinder i vägen, utan snarare få tillskrivas ett hänsynstagande till den brottsliges tillgångar och honom själv eventuellt åliggande underhållsplikt, vilket såväl enligt gällande lag som enligt förslaget skulle ske.

Lagrådets hemställan innebar alltså, att ändring av lagrummet i detta hänseende ej skulle företagas.

I propositionen har emellertid åt lagrummet i denna del givits en avfattning, överensstämmande med departementschefens här ovan angivna uttalande.

Propo-  
sitionen.

Utskottet ansluter sig jämväl på denna punkt till det kungl. förslaget, då det är önskvärt, att varje anledning till tvekan om lagens rätta innebörd i detta hänseende avlägsnas.

Utskottet.

Ej heller i övrigt har utskottet funnit anledning till någon erinran mot förslaget.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att ifrågavarande proposition måtte av riksdagen bifallas.

Stockholm den 26 februari 1926.

På första lagutskottets vägnar:

A. AKERMAN.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar Åkerman, Hederstierna, Klefbeck, Jacob Larsson\*, Edw. Larson, P. E. A. Jonsson, G. Dahl och Ernst Svenson\*;

från andra kammaren: herrar Lindqvist i Halmstad, Leo, Jansson i Edsbäcken\*, Nilsson i Antnäs, Söderberg\*, Johansson i Brånalt, Christenson i Södertälje och Olsson i Mellerud.

\* Ej närvarande vid utlåtandets justering.